

Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algılarının İncelenmesi

Examination of Vocational High School Teachers' Perceptions of In-Class Leader Teaching Skills

Bahadır GÜLBAHAR¹ , Emine ÇETİN²

Gönderim: 01/02/2023

Düzeltilme: 05/04/2023

Kabul: 14/06/2023

ÖZET

Liderlik, öğretmenlerin meslekî profesyonelliklerinde önem kazanan bir unsurdur. Okulların lider öğretmenlere ihtiyacı vardır. Lider öğretmenler, okulun etkinliğini artırarak engeller karşısında durur, değişimlere öncülük ederler. Bu nedenle öğretmenlerin öğretmen liderliği becerileri üzerinde durulmalı ve geliştirilmeye çalışılmalıdır. Bu araştırmanın amacı, meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarını incelemektir. Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli tekil tarama deseninde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma evreni, 2022-2023 Eğitim-Öğretim Yılı Ankara ili Şereflikoçhisar ilçesi mesleki ve teknik Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Örneklem ise bu evrenden kolay ulaşılabilir örnekleme yönetimi ile belirlenen 210 öğretmenden meydana gelmektedir. Veriler, kişisel bilgi formu ve “Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Yapılan analiz neticesinde, parametrik testler yapılmasına karar verilmiştir. Veri setlerinin frekans, yüzde, aritmetik ortalama değerleri ile T testi, ANOVA testi analizleri yapılmıştır. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı düzeylerinin tüm alt boyutlarıyla birlikte ölçek genelinde yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi ve meslekî kıdem değişkenlerine göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Lider öğretmenlik, sınıf içi lider öğretmenlik, meslek lisesi öğretmenleri.

ABSTRACT

Leadership is an element that gains importance in the professional professionalism of teachers. Schools need leader teachers. By increasing the effectiveness of the school, leader teachers stand against obstacles and lead the changes. For this reason, teachers' teacher leadership skills should be emphasized and tried to be developed. The purpose of this research is to examine the perceptions of vocational high school teachers' classroom leadership skills. The research was carried out in the general scanning model, one of the quantitative research methods, in a single scanning design. The study population of the research consists of teachers working in vocational and technical Anatolian high schools in Ankara province Şereflikoçhisar district in the 2022-2023 academic year. The sample, on the other hand, consists of 210 teachers determined by the easily accessible sampling method from this universe. The data were collected using the personal information form and the “In-Class Leadership Teaching Skills Perception Scale”. As a result of the analysis, it was decided to perform parametric tests. Frequency, percentage, arithmetic mean values of data sets and T test, ANOVA test analyzes were performed. It has been concluded that vocational high school teachers' perception levels of in-class leader teaching skills are at a high level throughout the scale, together with all its sub-dimensions. It was determined that the perceptions of vocational high school teachers' in-class leadership teaching skills did not differ according to gender, marital status, education level and professional seniority variables.

Keywords: Leadership teaching, classroom teacher leadership, vocational high school teachers.

Önerilen atf: Gülbahar, B., & Çetin, E. (2023). Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının incelenmesi. *Uluslararası Psiko-Sosyal Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 153-170.

¹ Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, bahadir.gulbahar@ahievran.edu.tr

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, emine.cetin.0006@gmail.com

GİRİŞ

Bilim adamlarının yaşadığımız yüzyılın değişikliklerine uygun olarak liderlik konusunda yapılan araştırmalara önem vermeye başlamış ve liderlik en yoğun araştırılan konulardan biri haline gelmiştir. Değişik tanımlamalarla ifade edilen, farklı yaklaşımlarla ele alınan liderlik; temelde olumlu etkileme gücü ile grubun faaliyetlerini karşılıklı etkileşim ile yönlendirme gücü olarak ifade edilmektedir. Liderlik çok yönlüdür ve farklı liderlik rolleri ile teorileri süreç içinde ortaya atılmıştır. Öğretmen liderliği bunlardan biridir. Okullarda yeniden yapılandırma süreci devam etmekte, bu durum ise öğretmenlerinde liderlik davranışları sergilemelerini zorunlu hale getirmektedir (Can, 2006).

Bu nedenle, liderlik bir öğretmenin Meslekî profesyonelliğinde giderek önem kazanan bir unsur haline gelmiştir. Bu nedenle öğretmenlerin yetiştirme programlarında öğretmen liderliğine yönelik eğitim programları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır. Öğretmenler kendileriyle ilgili fikirlerini liderlerinin görüşlerine göre algılamaktadır (Can, 2009).

Eğitim ile öğretim faaliyetlerinin niteliği ile öğretmen niteliği karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir. Öğretmen bir bireyin ilk profesyonel öğrenenidir. Öğretmen liderliği yakın zamanda literatüre giren bir yaklaşımdır. Öğretmen liderliği; değişen eğitim sürecini sınıf ve okul düzeyinde gerçekleştirerek, bilgi alışverişinde bulunan, paydaşlarının gelişimini destekleyici, öğrencilerin etkin eğitimini sağlayan; işbirlikçi, rehber, etkileşim, paylaşma, yaratıcılık, eğitim yöntemleri, yakın ilişki kurma ortak noktalarını barındıran bir yaklaşımdır ancak temelde iyi öğretmen olmak sıfatını barındırır (Ağırman ve Ercoşkun, 2017).

Öğretmenlik mesleği liderlik yapmayı teşvik etmez. Okulların bürokratik yapısı, okul yöneticileri ve öğretmenler arasındaki iletişim sanayi modelinde olduğu gibi patron işçi arasındaki iletişimle benzerlik gösterir. Öğretmenler bir yandan sınırlı kaynaklar ile kalabalık sınıflarda farklı özellikleri olan öğrencilere eğitim verirken, bir yandan da yönetici ve toplumun gerçekçi olmayan beklentilerini karşılamaya çalışırlar. Bu durum öğretmenleri psikolojik olarak zora sokmakta, motivasyonlarını düşürüp belki de depresyona girmelerini sağlamaktadır. Çoğu kez yönetimsel kararlarda söz hakkına sahip olmamakta, saygı ihtiyacını karşılayamamaktadır (Bakioğlu, 1998).

Okulların lider öğretmenlere ihtiyacı vardır. Lider öğretmenler okulun etkinliğini arttırarak, engeller karşısında durur, değişimlere öncülük ederler. Lider öğretmenlik becerileri sınıf içi ve sınıf dışı beceriler olmak üzere iki grupta toplanmaktadır. Öğretmen liderliği bir anlamda sınıf liderliği temeline dayanmaktadır ve lider öğretmenler eğitim öğretim sürecini geliştirerek nitelikli bir eğitim süreci sağlamaktadır (Gülbahar, 2018).

Literatürde öğretmen liderliğine yönelik (Bakioğlu, 1998; Can, 2009; Can, 2006; Ustaoglu ve Bozkurt, 2022; Deniz, 2003; Balyer, 2016; Çayak ve Çetin, 2016; Metlilo, 2020), sınıf içi öğretmen liderliğine yönelik (Gülbahar, 2018; Gülbahar, 2017; Dağ ve Göktürk, 2014; Kahramanoglu ve Eriş, 2020; Arıganoğlu, 2021; Korkmaz ve Köse, 2019; Gülbahar ve Sıvacı, 2018) öğretmen liderliğinin farklı değişkenlerle ilişkisinin incelendiği (Memişoğlu ve Çakır, 2015; Çetin ve Güven, 2015; Ağırman ve Ercoşkun, 2017; Yücel, 2020; Öztürk ve Şahin, 2017) araştırmalara rastlanmaktadır. Ancak meslek lisesi bağlamında sınıf içi lider öğretmenlik ile ilgili bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırmanın problem cümlesi; “meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algı düzeyleri nedir?” olarak belirlenmiştir.

Araştırmada ana probleme bağlı kalınarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır;

- Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algıları, öğretmenin cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olmakta mıdır?
- Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algıları, öğretmenin medeni durum faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olmakta mıdır?
- Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algıları, öğretmenin Meslekî kıdem faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olmakta mıdır?
- Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algıları, öğretmenin eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olmakta mıdır?

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarını incelemektir.

Araştırmanın Önemi

Liderlik eğitim öğretim sürecinde tüm paydaşların sağlıklı etkileşimi, ortak amaçlar için bir araya getirilmesini, bu amaçla yönetilmesini sağlama sürecidir. Öğretimsel liderlik örgüt içindir algısı yerini günümüzde yönetsel liderliğin tek başına okullarda verimliliği sağlamak için yeterli olmadığı yönünde fikirler ortaya atılmıştır. Bu görüşler tüm eğitim örgütünde liderliğin yayılması gerekliliği ve özellikle öğretmenlerin bu paylaşımda kritik noktada olduğu noktasında görüşler yoğunlaşmıştır. Lider bir kavram olarak yöneticiler için kullanılsa da eğitim öğretim süreci düşünüldüğünde öğretmenler içinde kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Öğretmen liderliği önemi artan bir konudur, tanımak, tanıtmak ve ilgili alanyazına katkı sağlamak gereklidir (Ustaoğlu ve Bozkurt, 2022).

Bir okulda çevre ve paydaşlar ile iletişim noktasında öğretmenler en aktif durumda olan kesimdir, insanları etkileyebilir. Bu nedenle öğretmenlerin liderlik becerilerini işlerine yansıtmaları toplumu şekillendirebilme güçleri nedeniyle elzemdir. Etkili okullar için bu bir zorunluluk haline gelmiştir. Okulun gelişimi, değişimi, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisi ile problem çözme odaklı lider öğretmenlerce mümkün kılınabilir. Öğretmen liderliği çok boyutlu bir kavramdır ve okullar için lider öğretmenler büyük birer güç kaynağıdır. Öğretmenlerin liderlik becerilerinin arttırılması, engellerin saptanması mühimdir (Gülbahar, 2018).

İlgili alanyazında meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmen algılarına yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle araştırmanın ilgili literatüre sonuçları ile kaynaklık etmesi, ışık tutması beklenmektedir. Meslek lisesi öğretmenlerinin bakış açılarıyla sınıf içi lider öğretmen algılarının düzeyinin tespiti ile bu konuda alınacak tedbir ve teşvikler ile ilgili zemin oluşturacak olması yönleriyle araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Liderlik

Liderlik bilimsel araştırmalara sıklıkla konu olan bir kavram olsa da hala tam çerçevesi

çizilebilen, etkili olan ve etkili olmayan liderlik arasındaki fark konusunda görüş birliğine varılamayan bir kavramdır. Yapılan liderlik tanımları durumsaldır, değişkendir ve dönemsel gelişimlere dayanarak yapılan farklı tanımlamalar literatürde yer almaktadır. Temelde belirli bir grubun yaptığı seri işlemler bütünü olan liderlik, liderin yaptığı faaliyetlere göre şekillenen bir tanıma sahiptir. Değişim liderin işidir ve bireyler bunu mümkün kılmadıklarında lider olarak görülmemektedir. Liderlik yaklaşımları; “özellikler yaklaşımı” başlangıcıyla, “liderlik davranışları”, “durumsal liderlik yaklaşımı”, “dönüşümcü liderlik yaklaşımı” gibi süreç ve gelişimlere dayalı olarak farklı yaklaşımlarla açıklanmaya çalışılmıştır. Temelde bir lider ve onun takipçileri vardır. Takipçileri ortak amaç için bir araya getirmiş, etkileme gücü yüksek kişi lider olarak kabul edilir (Karip, 1998).

1300’lü yıllarda ortaya atılan “lider” kelimesinin ardından 19. yy.’ın başlarında liderlik kavramı ortaya çıkmıştır. Liderlik; bir toplulukta sosyal hareketin kontrolünü sağlama görevini üstlenerek onları harekete geçiren, etkileyen, belirli hedeflere ulaşmak için topluluğu örgütleyen, yönlendiren ve bireyleri ortak amaç etrafında toplayabilen kişinin yetenekleri toplamıdır (Demir, Yılmaz ve Çevirgen, 2010). Örgütlerde ulaşılacak hedef ile davranışları belirleyen, kararları veren, iş görenleri ve birimleri arasında iş birliği ve uyumu sağlayan kişiler liderlerdir (Bakan ve Doğan, 2012).

Öğretmen Liderliği

Dünyamız hızlı biçimde küreselleşmenin etkisiyle değişmekte ve eğitim kurumları da bu değişimden etkilenmektedir. Okullar hem çevreden etkilenen hem de çevreyi etkileyen örgütlerdir. Ancak bunun sağlanmasında öğretmenler kritik öneme sahiptir. Eğitim kapsamlı bir süreçtir ve kritik öneme sahip öğretmenlerin rol ve sorumluluklarını üstlenirken hem özverili olmaları hem de liderlik yeteneklerini sergilemeleri beklenmektedir. Etkili okullar için lider öğretmenler bir gerekliliktir. Liderlik ve öğretmenlik bağımsız kavramlar olarak algılanıyor olsa da öğretmenin en büyük güç kaynağı liderlik rolleridir (Yiğit, Doğan ve Uğurlu, 2013).

Bir bireyi yetiştirmek hem sanat hem de bir bilimdir. Bu hizmet okullarda öğretmenler tarafından verilmektedir. Öğretmenlik mesleği çok boyutlu bir meslektir ve profesyonel bir statüsü bulunmaktadır (Sönmez, 2001). Öğretim işi sonucu ortaya çıkan öğretmenlik mesleği; özellikle son yüzyıllarda bir meslek olmak için çaba harcanan meslek gruplarından. 1973 yılı itibarıyla bir tanıma sahip olan öğretmenlik mesleği, aslında profesyonel bir meslek olduğu konusunda bir tanımlamaya sahip olmuştur (Atman, 2010). Eğitimde birinci derecede sorumluluğu bulunan öğretmenlerin niteliği eğitimin kalitesini etkilemektedir. Öğretmen dışında kalan diğer faktörler eğitim öğretimin niteliği konusunda ikincil öneme sahiptir. Dolayısıyla nitelikli öğretmenlerin istihdamı toplumun yararına olacaktır (Eskicumalı, 2002).

Bir okulda okul kültürü, okuldaki roller ve bu rollere yönelik ilişkiler ile okulun yapısı okulda öğretmen liderliğini etkileyen önemli unsurlar olarak görülmektedir (Özçetin, 2013). Okullar yeniden yapılandırılmakta ve öğretmenlerden liderlik rollerini gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Geleneksel yaklaşımda liderlik okullarda yöneticilerin tekelindeyken, çağdaş yaklaşımlar gereği eğitim sürecinin asıl çıktısı olan öğrencilerle en çok iletişim halinde oldukları düşünüldüğünden öğretmen liderliği gündeme gelmiştir. Öğretmen liderliği dört temel öğeyi içermelidir. Bunlar; “öğrenci normlarının varlığı”, “öğretmenlere liderlik fırsatlarının verilmesi”, “eğitimsel liderler olarak çalışmaları”, “yeniden kültürlenmiş okul”

egeleridir. Okullar okul paydaşlarının ilişki dinamiği ile sınıf dışına taşmaktadır ve sadece sınıf duvarlarından ibaret değildir (Can, 2006).

1970’li yılların sonundan itibaren batı ülkeleri okulların etkililiği üzerine yaptıkları araştırmaların neticesinde üretim liderliği kavramının gündeme gelmesini sağlamışlardır. Liderliğin mevcut yaklaşımlarını içine alarak eğitim alanı için geliştirilen üretimsel liderlik kuramında, okul idarecilerinin eğitimsel amaçlara ulaşmak için gerçekleştirilmesi beklenen liderlik rol ve davranışları yer almaktadır. Okulların amacına ulaşmasında okul yöneticileri yanında retmenlerinde görev ve sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumluluklar ğrenci motivasyonu sağlamak, üretim programı uygulama sorunlarını tespit etmek, ğrenci rehberliği, öğrenciyi destekleyici ve onların yararına eğitim ortamı düzenlemek, ğrenci öğrenmesini kolaylaştırmak, kendini geliştirmek olarak sıralanabilir. retmenler eğitim sürecinde kullanacağı uygun stratejileri, ğrenci bireysel farklılıklarını göz önüne alarak ona en uygun koşulları belirlemelidir. Eğitim müfredatının başarısı retmenlerin etkinliğine, uygulamasına bağlıdır olarak düşünülebilir (Gülbahar ve zdemir, 2019).

Eğitimin kalitesini bu derece etkileyen retmenlerin bazı sorumlulukları ve rolleri yerine getirmeleri beklenmektedir. ğrencilerine bilgi kaynağı olması, liderlik yapması, temsilcilik, yeri geldiğinde arabulucu olması, yargıçlık ile hakem olması, rehberlik etmesi, sırdaşlık etmesi, danışmanlık, yöneticilik, işbirlikçilik ğreticilik bunlardan bazılarıdır (şişman, 2002; Bayhan, 2011; Aslan, 2011).

Üretim ve liderliğin çerçevesini oluşturan süreçler; birey ve grup başarısını sağlamak, kültürlerin birbiri ile etkileşimine izin vermek, öğrenerek araştırarak gelişim sağlamak, değerlendirme ve performans değerlendirmesini yapmak aşamalarından oluşmakta ve ögeler yapılandırmacı yaklaşımda uygulayıcı olmak, buna uygun sınıf ve okul kültürünü sağlamak ile birbirine bağlanmaktadır. retmen olmak, lider olmayı beraberinde getirmez. retmen liderliğinde bazı davranış boyutları bulunmaktadır. Bunlar;

- Sürece uygun kaynak ve materyal seçerek, mevcut müfredat uygulamak yerine ğrenci düzeyine uygun müfredatı Őekillendirmek,
- Standart davranışlar oluşturarak bunları ğrenci davranışı haline getirmek, öğrencileri yeteneklerine göre yönlendirmek,
- Hizmet içi eğitim ve retmen gelişim programları ile eğitim program gelişimi ve sınıf geçme sistemlerinin oluşturulmasında aktif olmak,
- Okula ait finansal kaynak kullanımında karar vermek,
- retmen faaliyetlerini değerlendirebilmek, okul idarecilerinin seçiminde söz hakkına sahip olabilmek,
- retmenlik görevine başlayan yeni meslektaşların seçiminde söz hakkına sahip olabilmek olarak sıralanmaktadır (Yiğit, Doğan ve Uğurlu, 2013).

retmen liderliği; sürekli eğitimine devam etmek, meslektaşlarıyla iletişimde bulunmak ve bu diyalogları geliştirmek, mesleki gelişimini içsel motivasyonla gerçekleştirmek, karmaşık rolü sergilemek, sınıfında ve üretim sürecinde sınıf dışında okulun bütününde görev almayı istemek davranış ve tutumlarının tamamını içerir. Lider bir retmen ekip kurma becerisine sahip, başarılı, risk alabilen, farklı düşünebilen, eğitim programını geliştiren, okulun

daha kaliteli olmasını sağlayan, mesleki paylaşıma önem veren öğretmenlerdir. Lider öğretmenlik bir reformdur ve ülkenin geneline yaygınlaştırılması uzun yılları gerektirmektedir. Eğitimde değişim ancak öğretmenin yaşantısı ile uyumlu olursa gerçekleştirilebilir, yöneticilerin bu nedenle öğretmenlerin liderlik davranışları göstermelerinde teşviki gerekmektedir (Bakioğlu, 1998).

Lider öğretmenler başarısızlığa inanmaz ve başarı onlar için motivasyon kaynağıdır. Başarısız öğrenci yoktur inancına sahiptir ve öğrencilerini de bu konuda etkiler. Lider öğretmenlere sahip olmak bir okulun sahip olduğu önemli gücüdür. Lider öğretmenler, önce öğretmenlik görevlerini en üst seviyede gerçekleştirir, okul idarecisi olmak istemezler. Meslektaşlarıyla okulun performansını artırmak için etkin iş birliği içindedirler (Gülbahar, 2017).

Lider öğretmen hem yetişkin hem de öğrenci davranışlarını etkiler. Okulda sosyal ilişkiler bu sayede gelişir, iletişim güçlenir, eğitim öğretim faaliyetlerinin analizi gerçekleştirilir. Lider öğretmenler bilgi kaynaklarıdır ve eğitim sürecinde yer alan paydaşlara danışmanlık yapar. Lider öğretmen yeterliliği öğretmen liderlik becerilerini davranışa dönüştürmede önemlidir. Lider öğretmenlikte, okulun vizyonu sayesinde çalışmalar yapılır, eğitim sürecine velilerinde katılımı sağlanır. Öğrencilere liderlik becerilerini geliştirme yönünden fırsatlar yaratılır. Lider öğretmenler sayesinde öğrenciler daha fazla sorumluluk alır, yetkiyi öğrencilere paylaşır. Lider öğretmen gelişimci bir vizyon sergiler (Kahramanoğlu ve Eriş, 2020).

Okulların gelişimi büyük ölçüde öğretmenlerin liderlik rollerini gerçekleştirmelerine bağlıdır. Öğretmen liderliği; çevresini, velileri, öğrencileri, öğretmenleri, okul yöneticilerini etkileyen, onlardan etkilenen, örgütsel değişimi, gelişimi sağlamak ve öğrenci başarısını arttırmak için yaratıcı düşünceler geliştirebilen liderlik yaklaşımıdır. Okullar topluma yön vermektedir. Öğretmen liderliği; okulun ana amaçlarına en üst düzeyde ulaşabilmesi, gelişim ile değişimlere uyum sağlayabilmesi için ihtiyaç duyulan bir güçtür. Öğretmenler, mesleği gereği toplumu, öğrenci ile velileri etkileme gücüne sahiptir. Öğretmenlerin liderlik yeteneklerini işlerinin icrasında kullanmaları okulların etkili olmasını sağlayacaktır. Lider öğretmen ölçütleri; etkileme gücü, kişilik, bilgi, etkili iletişim, çevresel katkı sunma, farklı düşünme becerisi, problem çözücü, değişimi yönetme becerisi, gelişim odaklılık olarak sayılabilir ve çok yönlüdür. Bu ölçütlerin rol ve sorumluluğunu yerine getiren, liderlik becerilerine sahip öğretmenler lider öğretmenler olarak kabul edilebilir. Lider öğretmenlere sahip olmak bir okulun hem başarısını hem de etkinliğini arttıracak, işbirlikçi bir okul kültürünün oluşmasına etki edecek ve okulun temel işlevi olan öğrencilerin öğrenmesini arttıracaktır. Öğretmen liderliği sınıf içi ve sınıf dışı liderlik becerileri olarak iki boyutta incelenmektedir (Gülbahar, 2018).

Sınıf İçi Öğretmen Liderliği

Sınıflarda öğretim süreci öğretmen tarafından yönetilir. Öğretmen öğretimde hedef belirler, sürecin etkililiğini ölçer, değerlendirir, çekingен öğrencileri derse motive edip katılmalarını sağlar, sınıfça çaba ile öğretimi gerçekleştirir. Bu nedenle sınıflar hem dinamik hem de karmaşık yerlerdir, bu çalışma ortamında süreci etkin yönetmek yüksek beceri gerektirir. Öğretmenler yönetici değildir ancak sınıf ortamında yönetici rollerini üstlenir. Bu rol

gereği hem danışman hem de lider olmak fonksiyonlarını sınıfta yerine getirmek zorundadır (Bakioğlu, 1998).

Lider retmenler geniş perspektifle toplumsal değişimi sağlayan profesyonellerdir. retmenler bilgi kaynağı olmak dışında eğitimde yapılandırmacı yaklaşım yöntemiyle birlikte birer uzman, rehber ve rencilerine liderlik rolü kazandırma görevlerini de üstlenmiştir. Daima sınıf lideri olan üretmenler, verimli ders işlemekle temel olarak sorumludur. Eğitim retim süreci uzmanlık gerektiren bir iştir ve toplumsal değişim ile gelişimlerin sınıf ortamına aktarılması gerekmektedir. Eğitimin istenilen düzeyde etkin olabilmesi retmenlerin eğitim üretim sürecini yürüttüğü sınıf içi liderlik beceriler ve yeterliliklerini sergilemeleriyle ilişkilidir (Kahramanoğlu ve Eriş, 2020).

retmen sınıf içi liderliği; üretmenin, rencileri ve kendisi için sınıf ortamında sarfettiği çaba, mesleki gelişimini sağlama, eğitim ve üretim sürecinin kalitesini arttırma ve süreci daima geliştirme çabalarının bütünüdür. Sınıf içi lider üretmenler rencilerin gelişim düzeylerine uygun olarak üretim sürecini yönetirken, rencilerinde süreçte aktif renme davranışlarını pekiştirir, rencileri etkileyerek renmeye ve gelişime istekli hale getirir. Sınıflar retim için vardır. Bu amacın en etkin seviyede olmasını sağlamak zorunluluktur. Eğitimin niteliği retmenlere bağlı olduğundan sınıf içi liderlik becerisini yüksek düzeyde sergileyen retmenlerin etkili renmeyi sağlayan üretmenler olduğu söylenebilir (Gülbahar, 2018).

Nitelikli retim sürecinde sınıf içi lider üretmenin etkisi büyüktür. Çünkü sınıf içi lider retmen sürekli olarak eğitim sürecini geliştirme vizyonuyla hareket eder ve eğitimin kalitesini arttırmaya yönelik sürekli bir faaliyet içindedir. retmenlerin sınıf içi liderlik beceri öz yeterlilik algısı, sınıf içi liderlik eyleminin başarısıyla ilişkilidir (Gülbahar, 2017).

Lider retmen sınıfta üretim sorumluluğunu yerine getirirken zamanı verimli kullanır. Kariyeri boyunca eğitim sürecini devam ettiren, mesleki diyaloglara önem veren, yol gösterici, profesyonel gelişimi temele alan bireyler olan lider üretmenler, sınıf ortamında rencilere rol modeldir. Sınıfta üretmenin liderlik tutum ve davranışları rencilerin gelişimini pek çok boyutta etkilemektedir. Akademik başarı, kariyer hedefleri, derse olan ilgileri açısından renciler üretmenin sınıf içinde liderlik davranışlarından olumlu ya da olumsuz etkilenmektedir. renciler sınıf içi retmen liderinin takipileridir (Arıganoğlu, 2021).

Üretim sürecinde sınıfın lideri retmenlerdir. Üretimsel hedefler, eğitim sürecinin etkililiği üretmenler tarafından belirlenir. Üretim süreci sürecin paydaşları açısından karşılıklı çaba gerektirir. Okulun temel amacı eğitim üretim hizmeti vermektir, üretmenler bu süreci sınıfta yönetenlerdir ve liderlik davranışları sergilemeleri gerekir. retmenin sergileyeceği liderlik davranışları sınıf duvarlarını aşmalıdır. Erken kariyer döneminde retmene liderlik rollerinin verilmesi yönetimde modern yaklaşımların bir sonucudur. Yöneticiler, retmenlerin sınıf üretimi esnasında karar verme sorumluluğunu arttırmalıdır (Bakioğlu, 1998).

Sınıf içi retmen liderliğinde üretmenin bazı becerilere sahip olması beklenmektedir. Bunlar;

- Üretim sürecinde motive etme, rencileri etkileme gücüne sahip, sınıf içi etkinliklere

- öğrencileri özendirme,
- Kendini sürekli geliştirme ve içsel motivasyonla yeni bilgileri öğrenme,
 - Kendisi dışındaki bireylerin istek ve ihtiyaçlarını karşılamaya isteklilik,
 - Anlaşmazlık ve sorunları çözebilme,
 - Öğrenci ve öğretmeyi sevme, eğitim öğretime öğrenciyi dahil etme,
 - Takım halinde işbirlikçi, uyumlu, çalışmayı istemek ve bunu sergileme,
 - Öğrencinin öğretim sürecine dahil olması için aktif öğrenme yöntemleri geliştirebilme,
 - Ortak karar alma sürecine gönüllü olarak katılma, karar almada istek,
 - Başkalarının yararına düşünme,
 - Takım ruhunu ve işbirlikçi çalışma stilini öğrencilere kazandırabilme, onları destekleme,
 - Sınıf liderlik rolü sergileme, etkin zaman ve sınıf yönetme, problem çözme, bağımsız karar verebilme,
 - Yeni yaklaşımları takip etme, farklı kaynaklarla etkili öğrenmeyi sağlayabilme,
 - Pozitif sınıf ortamı oluşturabilme,
 - Sınıf öğrencilerinin ilişkilerini geliştirebilme, etkili öğretim yöntemlerini kullanabilme,
 - Öğrencilerine doğru yaklaşımlarla rehberlik edebilme, gelişimlerini doğru destekleme becerileri olarak sıralanabilir (Gülbahar, 2018).

Can (2009) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin okuldaki liderlik davranışları görüşme ve literatür tarama yöntemiyle araştırılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin kendilerini geliştirmek konusunda yüksek düzeyde istekli olduğu, ancak isteklerini davranışa dönüştürmede yetersiz oldukları, “gönüllü çalışma”, “amaç belirleme” ve “görevi teşvik etme” liderlik davranışlarını gösterdikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gülbahar (2018) tarafından yapılan öğretmen sınıf içi liderlik becerilerine yönelik yapılan tarama modelindeki çalışmada, örnekleme ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Öğretmen algılarına göre “öğretmenlerin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri” algı düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin “eğitim düzeyi”, mesleki kıdem”, “medeni durum” ve “liderlik ya da sınıf yönetimi ile ilgili herhangi bir eğitim alıp almama durumu” değişkenlerinin “öğretmenlerin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri” algı düzeyleri arasında anlamlı farklılaşma yarattığı sonuçları araştırmanın diğer sonuçlarıdır.

Kahramanoğlu ve Eriş (2020) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin bakış açısından sınıf içi liderlik tiplerinin belirlenmesine yönelik yapılan çalışmada “sınıf içi öğretmen liderlik ölçeği” geliştirilmiştir.

Gülbahar (2017) tarafından sınıf içi lider öğretmenlik becerilerinin ölçülmesine yönelik yapılan çalışmada “sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı ölçeği” geliştirilmiştir. Geliştirilen ölçek bu çalışmada kullanılmıştır.

Arıganoğlu (2021), “öğretmenlerin sınıf liderlikleri konusundaki farkındalıklarının incelenmesi” konusunda karma modelde yapılan çalışmada öğretmenlerin sınıf liderliği konusunda yüksek düzeyde farkındalığa sahip oldukları, öğretmenlerin cinsiyet değişkeninin farkındalık düzeylerini etkilemediği ancak farklı demografik değişkenlerin farkındalık düzeyini farklılaştırdığı, kendi sınıf liderlik düzeylerini olumlu algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gülbahar ve Sıvacı (2018) tarafından nicel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada ortaokul öğretmenlerinin sınıf içi etkili iletişim becerileri ile sınıf içi iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda iki değişken arasında pozitif yönde yüksek bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırmalardan genel tarama modelinde tekil tarama deseninde gerçekleştirilmiştir. Tarama modelindeki araştırmalar, çok sayıda üyenin bulunduğu evrende, evrenin tümü ya da bir grubunun alınarak örneklemin seçildiği araştırmalardır. Tekil tarama araştırmalarında anlık durum saptamaları gerçekleştirilebilir (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma evreni, 2022/2023 Eğitim-Öğretim Yılı 1. Dönemi Ankara il Şereflikoçhisar ilçesi Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenen 210 öğretmenden oluşmaktadır.

Katılımcı öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin dağılım Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcı öğretmenlerin demografik bilgilerine ilişkin dağılımı gösterir tablo

<i>Demografik Özellikler</i>	<i>Kategori</i>	<i>N</i>	<i>Frekans (%)</i>
Cinsiyet	Kadın	125	59,5
	Erkek	85	40,5
Medeni Durum	Evli	147	70
	Bekar	63	30
Mesleki Kıdem	0-5 yıl arası	32	15,2
	6-10 yıl arası	43	20,5
	11-15 yıl arası	60	28,6
	16- 20 yıl arası	30	14,3
	21 yıl ve üzerinde	45	21,4
Eğitim Düzeyi	Lisans	173	82,4
	Lisansüstü	37	17,6
	Toplam	210	100

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların %59,5 yoğunlukla kadın, %40,5 yoğunlukla erkek cinsiyete sahip olduğu; %70 yoğunlukla evli, %30 yoğunlukla bekar medeni durumuna sahip olduğu; %15,2 yoğunlukla 0-5 yıl arası, %20,5 yoğunlukla 6-10 yıl arası, %28,6 yoğunlukla 11- 15 yıl arası, %14,3 yoğunlukla 16-20 yıl arası, %21,4 yoğunlukla 21 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip olduğu; %82,4 yoğunlukla lisans, %17,6 yoğunlukla lisansüstü eğitim düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri Gülbahar (2017) tarafından geliştirilen “Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Ölçeği (SİLÖBAÖ)” kullanılarak toplanmıştır. Ayrıca katılımcı öğretmenlerin demografik bilgilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu veri toplama aracında yer almaktadır.

“Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Ölçeği (SİLÖBAÖ)” ölçeğinin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçek geneli için 0,97’dir. 5’li Likert tipindeki ölçeğin “Etkili öğretim” alt boyutu için yüksek, diğer alt boyutlar için çok yüksek düzeyde güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Ölçek sırasıyla “olumlu sınıf atmosferi yaratma / sınıf içi ilişkileri geliştirme”, “öğrencileri geliştirme / öğrencilere rehberlik”, “öğrencileri etkileme”, “etkili öğretim” olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmakta ve ölçekte toplam 38 madde yer almaktadır (Gülbahar, 2017).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler ölçek kullanım izni alındıktan sonra internet formu olarak veri toplama aracının sırası bozulmadan internete yüklenerek ve katılımcılarla bağlantının paylaşılması ile toplanmıştır. İnternet formunun Microsoft Excel olarak tablo oluşturularak verileri kaydetmesi için gerekli ayarlar yapılmıştır. Öğretmenlerin kişisel veri formu dışında bilgileri toplanmamıştır

Microsoft Excel tablosu hâline getirilen veriler istatistik analiz programı için sayısal hâle getirilmiştir. “Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Ölçeği (SİLÖBAÖ)” ölçeğinde sayısal hale getirmek için puanlama olarak; “yeterli değilim” seçeneği için 1, “düşük düzeyde yeterliyim” seçeneği için 2, “orta düzeyde yeterliyim” seçeneği için 3, “yüksek düzeyde yeterliyim” seçeneği için 4, “çok yüksek düzeyde yeterliyim” seçeneği için 5 puan kullanılmıştır. Verilerin çarpıklık ve basıklık değeri +2 ile -2 arasında olduğunda verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilebilir (George ve Mallery, 2003). Veri setine normallik dağılımları için analiz yapılmıştır. Yapılan analiz neticesinde çarpıklık (Skewness) değerinin -1.20, basıklık (Kurtosis) değerinin 1.78 olduğu tespit edilerek parametrik testler yapılmasına karar verilmiştir. Veri setlerinin frekans, yüzde, aritmetik ortalama değerleri ile T testi, ANOVA testi analizleri yapılmıştır.

BULGULAR

Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Düzeyleri

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı düzeylerinin tüm ölçek ve ölçek alt boyutlarına ilişkin veriler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algı düzeylerinin tüm ölçek ve ölçek alt boyutlarına ilişkin verileri gösterir tablo

Boyut	n	\bar{x}	Sd
Olumlu Sınıf Atmosferi Yaratma / Sınıf İçi İlişkileri Geliştirme	210	4,09	,85
Öğrencileri Geliştirme / Öğrencilere Rehberlik	210	3,98	,88
Öğrencileri Etkileme	210	4,12	,88
Etkili Öğretim	210	4,07	,88
Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Ölçeği (SİLÖBAÖ) Geneli	210	4,06	,84

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı düzeylerinin “olumlu sınıf atmosferi yaratma / sınıf içi ilişkileri geliştirme” boyutunda 4,09 ortalamaya sahip olduğunu, “öğrencileri geliştirme / öğrencilere rehberlik” boyutunda 3,98 ortalamaya sahip olduğunu, “öğrencileri etkileme” boyutunda 4,12 ortalamaya sahip olduğunu, “etkili öğretim” boyutunda 4,07 ortalama sahip olduğunu; ölçek genelinde ise 4,06 ortalamaya sahip olduğu görülmektedir.

Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algı Ölçeği, 5’li Likert tipindedir. Ölçek, meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı düzeylerini ölçmeye yöneliktir. Bu nedenle düzeyin belirlenmesi amacıyla Tablo 3’te sunulan düzey ve ölçek puan aralıkları tablosu kullanılmıştır.

Tablo 3. Düzey ve ölçek puan aralıkları tablosu

Düzey	Puan Aralıkları	
	En Düşük Puan	En Yüksek Puan
Çok düşük	1,00	1,80
Düşük	1,81	2,60
Orta	2,61	3,40
Yüksek	3,41	4,20
Çok Yüksek	4,21	5,00

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcı öğretmenlerin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı düzeylerinin tüm alt boyutlarıyla birlikte ölçek genelinde “yüksek” düzeyde olduğu görülmektedir.

Meslek Lisesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Lider Öğretmenlik Becerileri Algılarının Bazı Demografik Değişkenlere Göre Durumu

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan t testi sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	df	t	p
Kadın	125	4,13	,77			
Erkek	85	3,95	,91	208	1,55	,122
Toplam	210					

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının cinsiyet faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan t testine ilişkin verileri gösteren Tablo 4 incelendiğinde, $p>0,05$ olduğu görülmektedir. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının medeni durum faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının medeni durum faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan t testi sonuçları

Medeni Durum	N	\bar{x}	ss	df	t	p
Evli	147	4,04	,87			
Bekar	63	4,11	,75	208	-,54	,593
Toplam	210					

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının medeni durum faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan t testine

ilişkin verileri gösteren Tablo 5 incelendiğinde, $p>0,05$ olduğu görülmektedir. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının medeni durum faktörüne göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının mesleki kıdem faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının mesleki kıdem faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan ANOVA testine ilişkin verileri gösterir tablo

f, \bar{x} ve SS değerleri				ANOVA Sonuçları					
Yaş	N	\bar{x}	SS	Var. K.	KT	Df	KO	f	p
0-5 yıl arası	32	3,9400	,96	G. Arası	3,67	4	,92		
6-10 yıl arası	43	4,1610	,81	G. İçi	142,68	205	,70		
11-15 yıl arası	60	4,2118	,83	Toplam	146,35	209		1,32	,27
16-20 yıl arası	30	3,9825	,78						
21 yıl ve üzeri	45	3,8965	,80						
Toplam	210	4,0596	,84						

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının mesleki kıdem faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan ANOVA testine ilişkin verileri gösteren Tablo 6 incelendiğinde, p değerinin ,27 olduğu ve $p>0,05$ olduğu görülmektedir. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının mesleki kıdem faktörüne göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan t testi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	\bar{x}	ss	df	t	p
Lisans	173	4,13	,75			
Lisansüstü	37	3,74	1,13	42,88	1,99	,053
Toplam	210					

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının eğitim düzeyi faktörüne göre anlamlı bir farklılaşmaya neden olup olmadığına yönelik yapılan t testine ilişkin verileri gösteren Tablo 7 incelendiğinde, $p>0,05$ olduğu görülmektedir. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının eğitim düzeyi faktörüne göre farklılaşmadığı anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı düzeylerinin tüm alt boyutlarıyla birlikte ölçek genelinde yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gülbahar (2017) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin öğretmen liderliğini “kurumsal gelişme” boyutu dışında yüksek düzeyde algıladıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kılınç ve Receptoğlu (2013) ve Gülbahar (2018) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenlerinin sınıf içi liderlik becerilerini yüksek düzeyde yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Rakhymzhanov ve Türker (2022) ve Ağırman ve Ercoşkun (2017) tarafından yapılan araştırmada öğretmen liderlik düzeyi yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz, Oğuz ve Altınkurt (2017) tarafından yapılan araştırmada sıklıkla öğretmen liderliği davranışlarının öğretmenler tarafından sergilendiği yönünde sonuca ulaşılmıştır. (Yıldız Arıganoğlu (2021) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin sınıf liderliği farkındalığının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Kılınç ve Receptoğlu (2013) ve Yiğit, Doğan ve Uğurlu (2013) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmen liderlik davranışlarında kadın öğretmenler lehine anlamlı bir farklılaşmanın varlığı söz konusu iken Kıranlı (2013) tarafından yapılan araştırmada erkek öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılaşmanın varlığı söz konudur. Yapılan araştırmalar ile bu araştırmanın sonucunun örtüşmemesinin araştırmaların farklı okul türü ve araştırma örneklem grubu farklılığı nedeniyle oluştuğu düşünülebilir. İlgili alanyazında öğretmenlerin sınıf içi ve lider öğretmen algılarının öğretmenin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılan araştırmalar bulunmaktadır (Gülbahar, 2017; Gülbahar, 2018; Yılmaz, Oğuz ve Altınkurt, 2017; Yıldız Arıganoğlu, 2021; Beycioğlu, 2009; Kölükçü, 2011). İlgili alanyazında bu araştırmanın sonucunu destekleyen araştırmaların sayıca fazla olduğu söylenebilir.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının medeni durum faktörüne göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Gülbahar (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin sınıf içi liderlik algılarının medeni durum faktörüne yönelik değişime neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Evli olan öğretmenler bekar olan öğretmenlere göre sınıf içi liderlik düzeylerini daha yüksek algılamaktadır. Bu farklılığın araştırmaların farklı eğitim kademelerinde yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Ülger (2015) tarafından yapılan araştırmada ortaokul öğretmen liderliği konusunda aktivite katılımı ve aktivite düzenleme liderlik görüşlerinin öğretmenin medeni durumuna göre farklılaşma yarattığı ve evli öğretmenlerin bu konuda desteklendiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarının örtüşmemesinin nedeninin araştırmaların farklı okul türlerine yönelik gerçekleştirilen araştırmalar olmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik algı düzeylerinin medeni durum faktörüne göre değişime sebep olmaması ve her iki medeni durum faktörüne göre de yüksek olması öğretmenlerin sınıf içi liderlik düzeyinin sonuçları açısından sevindiricidir.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının meslekî kıdem faktörüne göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Gülbahar (2018) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin sınıf içi liderlik algı düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine göre farklılaşma yarattığına yönelik sonuca ulaşılmıştır. Kıdem yılı arttıkça sınıf içi liderlik düzeyinin arttığına yönelik sonuca ulaşılmıştır. Araştırmalar farklı okul kademelerine yönelik yapıldığından farklılaşmanın bu nedenden kaynaklandığı düşünülebilir. Benzer bir sonuca

Kılınç ve Recepoğlu (2013) tarafından da ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarının örtüşmemesinin nedeni farklı örnek grubu kaynaklı olabilir. Baloğlu (2000), Beycioğlu ve Aslan (2012), Yıldız Arıganoğlu (2021) ve Yılmaz, Oğuz ve Altinkurt'un (2017) tarafından yapılan araştırma sonuçlarının bu çalışmada mesleki kıdem değişkeninin öğretmenlerin liderlik davranışları üzerinde etkisi olmadığına yönelik sonuçlara ulaşılmıştır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının eğitim düzeyi faktörüne göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Gülbahar (2018) tarafından yapılan çalışmada öğretmenlerin sınıf içi liderlik algılarının öğretmenlerin eğitim düzeyi faktörüne göre değişime neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin sınıf içi algı düzeylerinin eğitim düzeyine göre lisansüstü eğitim alan öğretmenler lehine farklılaşma yarattığına yönelik sonuca ulaşılmıştır. Çalışma ile yapılan bu çalışmanın sonuçlarının örtüşmemesi farklı okul kademelerine ve farklı örneklem grubuna yönelik araştırmaların yapılmış olması kaynaklı olduğu düşünülebilir. Beycioğlu ve Aslan (2012), Baloğlu (2000) ve Ülger (2015) tarafından yapılan çalışmalarda; bu çalışmanın sonucunu destekler nitelikte öğretmenin eğitim düzeyi faktörünün öğretmen liderliği düzeyini etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen çalışmada ulaşılan sonuçlara dayanılarak uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik şu öneriler sunulmuştur;

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Eğitim fakülteleri programlarına liderlik, öğretmen liderliği dersleri eklenebilir.
2. Sınıf içi liderlik becerilerini geliştirmeye yönelik kurum içi ve kurum dışı eğitim faaliyetlerine katılmaları için öğretmenler desteklenebilir. Hizmet içi eğitimler her okul kademesi öğretmenleri için ayrı ayrı planlanabilir. Seminer dönemlerinde zorunlu teorik ve uygulamalı eğitimler, konferanslar gerçekleştirilebilir.
3. Okul yöneticileri tarafından öğretmenlerin liderlik becerilerini kullanmalarına yönelik teşvik edici ve özendirici bir okul iklimi geliştirmeye çalışılmalıdır.
4. Öğretmenlerin liderliği ve özellikle sınıf içi liderliklerine yönelik literatürün eksikliği nedeniyle bu konuda lisansüstü düzeyde yapılacak araştırmalar desteklenebilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Meslek lisesi öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının incelenmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada öğretmenlerin algılarında cinsiyet, medeni durum, mesleki kıdem ve eğitim düzeyi faktörlerine yönelik farklılaşma olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Benzer bir çalışma, öğretmenlerin farklı demografik değişkenleri üzerinden bir inceleme yapmak için gerçekleştirilebilir.
2. Sınıf içi lider öğretmenlik becerileri ve uygulanmasındaki başarı, bir okulun eğitim ve öğretim faaliyetlerinin etkinliğini ve kalitesini arttıracaktır. Bu nedenle farklı okul kademelerinde farklı paydaş bakış açısından öğretmen sınıf içi liderliğine yönelik araştırmalar yapılabilir, sonuçları bu çalışma ile kıyaslanabilir.
3. Sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarının okul kültürü, okul iklimi, örgütsel adalet

gibi tüm okul paydaşlarını etkileyen değişkenlerle arasındaki ilişkiyi saptamaya yönelik araştırmalar yapılabilir.

4. retmenlerin sınıf içi lider retmenlik becerilerini etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağırman, N., & Ercoskun, M. H. (2017). Sınıf öğretmenlerinin öğretmen yeterlik ve öğretmen liderlik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 715-728.
- Akbaba, S. (2001). Özgeciliğin Türkçeye uyarlanması geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 85-95.
- Altınkurt, Y., & Yılmaz, K. (2014). Öğretmenlerin mesleki profesyonelliği ile iş doyumları arasındaki ilişki. *Sakarya University Journal of Education*, 4(2), 57-71.
- Arıganoğlu, E. Y. (2021). Öğretmenlerin sınıf liderlikleri konusundaki farkındalıklarının incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 66-94.
- Aslan, M. (2011). *Öğretmen liderliği davranışları ve sınıf iklimi: öğretmen ve öğrenci görüşleri bağlamında bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Atman, B. R. (2010). *Öğretmenlerin liderlik niteliklerinin sınıf yönetme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bakan, İ., & Doğan, İ. F. (2012). Hizmetkâr liderlik. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 1-12.
- Bakioğlu, A. (1998). Lider öğretmen. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 11-19.
- Baloğlu, N. (2000). İlkokul (sınıf) öğretmenlerinin sınıf yönetimindeki liderlik yeterlikleri hakkında ilköğretim müfettişlerinin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 98-107.
- Balyer, A. (2016). Öğretmen liderler: Öğretmen algıları üzerine nitel bir araştırma. *İlköğretim Online*, 15(2), 391-407.
- Bayhan, G. (2011). Öğretmenlerin profesyonelliğinin incelenmesi. *Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Beycioğlu, K. (2009). *İlköğretim okullarında öğretmenlerin sergiledikleri liderlik rollerine ilişkin bir değerlendirme*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Beycioğlu, K., & Aslan, B. (2012). Öğretmen ve yöneticilerin öğretmen liderliğine ilişkin görüşleri: bir karma yöntem çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(2), 191-223.
- Bımcı, H., & Arı, N. (2004). Mesleki ve teknik eğitimde arayışlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 383-396.
- Can, N. (2006). Öğretmen liderliği ve engelleri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 137-161.
- Can, N. (2009). Öğretmenlerin sınıfta ve okulda liderlik davranışları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 8(2), 85-399.
- Çayak, S., & Çetin, M. (2016). Öğretmenlerin öğretmen liderliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*(9), 200-222.
- Çetin, M., & Güven, Y. (2015). Lider öğretmenlerin okul kültürüne etkileri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*(3), 1-15.
- Dağ, İ., & Göktürk, T. (2014). Sınıf yönetiminde liderlik ve liderliğin sınıf yönetimine katkıları. *The Journal of Academic Social Science Studies(JASSS)*(27), 171-184.
- Demir, C., Yılmaz, M. K., & Çevirgen, A. (2010). Liderlik yaklaşımları ve liderlik tarzlarına ilişkin bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(1), 129-152.
- Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2006). *Eğitim bilimine giriş* (1. b.). İstanbul: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö., & Kaya, Z. (2012). Eğitim ile ilgili temel kavramlar. Ö. Demirel, & Z. Kaya içinde, *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deniz, L. (2003). Öğretmen liderlik stillerini belirlemeye yönelik bir ölçek çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 17(17), 55-62.

- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., & Biswas-Diener, R. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research, 97*, 143-156.
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Eskicumalı, A. (2002). *Eğitim, öğretim ve öğretmenlik* (2. b.). (Y. Özden, Dü.) Ankara: Pegema Yayıncılık.
- George, D., & Mallery, P. (2003). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference* (4th edition b.). Boston: Allyn & Bacon.
- Gülbahar, B. (2017). Sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algı ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *International Journal Of Eurasia Social Sciences, 8*(30), 1582-1609.
- Gülbahar, B. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerilerine ilişkin algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), 19*(1), 1-28.
- Gülbahar, B., & Özdemir, S. (2019). Okul yöneticilerinin öğretim programlarının uygulanmasındaki öğretimsel liderlik rollerine ilişkin öğretmen algılarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16*(1), 1759-1790.
- Gülbahar, B., & Sıvacı, S. Y. (2018). Duygusal zekânın öğretmenlerin sınıf içi lider öğretmenlik ve sınıf içi etkili iletişim becerileri üzerindeki etkisi: bir yapısaleşitlik modelleme çalışması. *Çukurova Uluslararası Multidisipliner Çalışmalar Kongresi (16.12.2018)*. Adana: Özet Bildiri, Basılı.
- Gülbahar, B., & Sıvacı, S. Y. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin sınıf içi lider öğretmenlik becerileri algılarıyla sınıf içi etkili iletişim becerileri algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. M. Savaş, & B. Botakarayev (Dü.), *VI. Uluslararası Çin'Den Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi Özet Kitabı (ICSSCA) 29-31 Mart* içinde, (s. 290). Ankara.
- Kahramanoglu, R., & Eriş, A. (2020). Sınıf içi öğretmen liderlik ölçeği'nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17*(45), 40-70.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara : Nobel Yayın Dağıtım.
- Karip, E. (1998). Dönüşümcü liderlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 16*(16), 443-465.
- Karlı, D. M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş alternatif yaklaşım*. Ankara: Pegema Yayıncılık.
- Keyes, C., Shmotkin, D., & Ryff, C. (2002). Optimizing well-being: The empirical encounter of two traditions. *Journal of Personality and Social Psychology, 82*(6), 1007-1022.
- Kılınç, A. Ç., & Reçepoğlu, E. (2013). Ortaöğretim okul öğretmenlerinin öğretmen liderliğine ilişkin algı ve beklentileri. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 3*(2), 175-215.
- Kılınç, L. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Kıranlı, S. (2013). Teachers' and school administrators' perceptions and expectations on teacher leadership. *International Journal of Instruction, 6*(1), 179-194.
- Koltko-Rivera, M. (2006). Rediscovering the later version of Maslow's hierarchy of needs: Self-transcendence and opportunities for theory, research, and unification. *Review of general psychology, 10*(4), 302.
- Korkmaz, E., & Köse, E. K. (2019). Öğretmenlerin değişim eğilimleri ile sınıf liderliği düzeyleri arasındaki ilişkiler. *Adıyaman University Journal of Educational Sciences, 9*(1), 122-137.
- Kölküçü, D. (2011). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öğretmen liderliğini gösteren davranışlarının gereklilik ve sergilenme derecesine ilişkin görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi, Ankara.
- Memişoğlu, S. P., & Çakır, M. (2015). Öğretmenlerin liderlik stilleri ile sınıf içi öğretmen davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies, 10*(15), 633-648.
- Metlilo, E. (2020). Öğretmen Liderliğini Oluşturan Koşullar (Kosova Örneği). *Eğitim Yönetimi ve*

- Politikaları Dergisi*, 1(2), 20-31.
- Özçetin, S. (2013). *Öğretmen liderliğinin okulun liderlik kapasitesinin gelişimine etkisi: bir durum alışması*. Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Öztürk, N., & Şahin, S. (2017). Eğitim örgütlerinde örgüt kültürü ve öğretmen liderliği: Lider-üye etkileşiminin aracılık rolü. *İlköğretim Online*, 16(4), 1451-1468.
- Rakhymzhanov, A., & Türker, K. (2022). Öğretmen Liderliği ile okul müdürlerinin liderlik stilleri ve öğrenen örgüt arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 1-17.
- Sönmez, V. (2001). *Öğretmenlik mesleğine giriş* (2. b.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Subaşı, B. (2016). *Mesleki eğitim kurslarının halkla ilişkiler faaliyetlerinin incelenmesi: Erbaa Sanat ve Mesleki Eğitim Kursu (ESMEK) örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Avrasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; Trabzon.
- Sünbül, A. M. (1996). Öğretmen niteliği ve öğretimdeki rolleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8(8), 597-608.
- Şişman, M. (2002). *Öğretim liderliği*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş* (3. b.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Türkiye Cumhuriyeti Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı. (2020). *Mesleki eğitim analizi ve strateji alışması*. Balıkesir- Çanakkale: Güney Marmara Kalkınma Ajansı.
- Ustaoğlu, Y., & Bozkurt, A. T. (2022). Lider öğretmen rolleri ve davranışların incelenmesi: nitel bir araştırma. *Harran Maarif Dergisi*, 7(1), 46-68.
- Ülger, M. (2015). *Ortaokul öğretmenlerinin öğretmen liderliği algularının, örgütsel vatandaşlık ve işe sarılma algularının, örgütsel vatandaşlık ve işe sarılma*. Yüksek Lisans Tezi. Zirve Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Ünsal, D. (2013). *İşkur tarafından düzenlenen mesleki eğitim kurslarının kursiyerlerin bireysel kariyer planlamalarına katkısı hakkındaki kursiyerlerin görüşleri*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yiğit, Y., Doğan, S., & Uğurlu, C. T. (2013). Öğretmenlerin öğretmen liderliği davranışlarına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 2(2), 93-105.
- Yıldız Arıganoğlu, E. (2021). Öğretmenlerin sınıf liderlikleri konusundaki farkındalıklarının incelenmesi. *Bayterek Uluslararası Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 66-94.
- Yılmaz, K., Oğuz, A., & Altınkurt, Y. (2017). Öğretmenlerin liderlik davranışları ile öğrenen özerkliğini destekleme davranışları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, 32(3), 659-675.
- Yücel, Y. (2020). *Öğretmen liderliği eğitim programının öğretmenlerin öğretmen liderliği becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.